

Date: 19th June-2026

**KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING
IQTISODIY AHAMIYATI**

Umataliyev Farruxbek Umarjon o'g'li

Muhammad Al-Xorazmiy nomidagi Toshkent Axborot Texnologiyalar Universiteti
AKT sohasida iqtisodiyot va menejment fakulteti,
111-24 guruh talabasi yoki 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni hamda iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot davomida ushbu sohaning aholi bandligini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, investitsiyalarni jalb etish, raqobat muhitini shakllantirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari hamda mavjud muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy xulosalar va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy rivojlanish, bandlik, investitsiya, raqobat muhiti, iqtisodiy o'sish, innovatsiya, biznes muhiti, tadbirkorlik faoliyati.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ushbu soha yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi bandligini oshirish, raqobat muhitini shakllantirish hamda ichki bozorni sifatli mahsulot va xizmatlar bilan ta'minlashda alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, globallashuv va iqtisodiy integratsiya jarayonlari kuchayib borayotgan hozirgi davrda kichik biznes subyektlarining iqtisodiyotdagi ulushi tobora ortib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilgan. So'nggi yillarda tadbirkorlik faoliyati uchun qulay ishbilarmonlik muhiti yaratish, soliq va moliyaviy imtiyozlarni kengaytirish, kredit resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Natijada ushbu sohaning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi hamda eksport hajmidagi hisssasi sezilarli darajada ortib bormoqda.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik nafaqat iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi, balki innovatsion faoliyatni rivojlantirish, hududlar iqtisodiy salohiyatini yuksaltirish va aholining daromadlarini oshirishga ham xizmat qiladi. Shu bois mazkur sohaning iqtisodiy ahamiyatini ilmiy jihatdan o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi o'rni, uning mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri hamda ushbu sohani yanada rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Date: 19th June-2026

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy rivojlanishdagi o'zni ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Iqtisodiy nazariya vakillari tadbirkorlik faoliyatini iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biri sifatida baholab, uning innovatsiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishdagi ahamiyatini asoslab berganlar. Xususan, J. Shumpeter tadbirkorlikni iqtisodiy taraqqiyotning harakatlantiruvchi kuchi sifatida talqin qilgan bo'lsa, P. Druker tadbirkorlik faoliyatini innovatsion jarayonlar bilan uzviy bog'liq holda o'rgangan.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlarida ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy hamda amaliy jihatlarini keng yoritilgan. Ularning tadqiqotlarida mamlakat iqtisodiyotida kichik biznesning ulushini oshirish, tadbirkorlik subyektlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, investitsion muhitni yaxshilash va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, iqtisodiy islohotlar natijasida yaratilgan qulay biznes muhiti hamda tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarning samaradorligi ilmiy jihatdan baholangan.

So'nggi yillarda chop etilgan ilmiy maqolalar va statistik hisobotlarda kichik biznesning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi, aholi bandligini ta'minlashdagi roli hamda hududlar iqtisodiy rivojlanishiga qo'shayotgan hissasi alohida o'rganilgan. Tadqiqotlar natijalari ushbu sohaning iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, kambag'allikni qisqartirish va aholi turmush darajasini oshirishdagi muhim ahamiyatini ko'rsatmoqda.

Mazkur tadqiqotni amalga oshirish jarayonida ilmiy bilishning tahlil va sintez, taqqoslash, statistik tahlil, umumlashtirish hamda tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning axborot bazasini iqtisodiy adabiyotlar, ilmiy maqolalar, davlat statistika ma'lumotlari hamda tadbirkorlik faoliyatiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar tashkil etdi. Olingan ma'lumotlar asosida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiyotidagi o'zni baholanib, uning rivojlanish istiqbollari yuzasidan ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining eng faol va dinamik rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Ushbu soha iqtisodiy o'sishni ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda aholining daromadlarini oshirishda muhim o'rin egallaydi. Kichik biznes subyektlarining faoliyati natijasida ishlab chiqarish hajmi ortib, ichki bozorda raqobat muhiti shakllanadi va iste'molchilar uchun mahsulot hamda xizmatlar sifati yaxshilanadi.

Nazariy jihatdan tadbirkorlik iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, innovatsiyalarni joriy etish va iqtisodiy faollikni rag'batlantirish vositasi sifatida qaraladi. Zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda kichik biznes iqtisodiyotning moslashuvchanligini ta'minlovchi muhim institut sifatida e'tirof etiladi. Ayniqsa, bozor talabidagi o'zgarishlarga tez moslasha olishi, kam xarajat bilan yangi faoliyat yo'nalishlarini yo'lga qo'yishi va innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishi bilan yirik korxonalardan ajralib turadi.

Date: 19th June-2026

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi mamlakatda bandlik darajasining oshishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yangi tashkil etilayotgan korxonalar va oilaviy biznes subyektlari aholini ish bilan ta'minlashda muhim manba vazifasini bajaradi. Bu esa o'z navbatida ishsizlik darajasining pasayishiga va aholi farovonligining oshishiga xizmat qiladi.

Tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi hududlar iqtisodiy salohiyatini yuksaltirishda ham muhim omil hisoblanadi. Hududlarda kichik biznes subyektlarining ko'payishi mahalliy xomashyodan samarali foydalanish, yangi investitsiyalarni jalb qilish va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish imkonini yaratadi. Natijada hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlar qisqarib, barqaror rivojlanish uchun zarur sharoitlar shakllanadi.

Shuningdek, tadqiqot davomida aniqlanishicha, davlat tomonidan berilayotgan moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash choralarning kengayishi kichik biznes subyektlari faoliyatining samaradorligini oshirmoqda. Imtiyozli kreditlar, soliq yengilliklari, raqamli xizmatlarning joriy etilishi hamda biznesni ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarining soddalashtirilishi tadbirkorlik muhitini yanada yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiy taraqqiyotning muhim omili bo'lib, uning rivojlanishi iqtisodiy o'sish sur'atlarini jadallashtirish, aholi bandligini ta'minlash, innovatsion faoliyatni kengaytirish va mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli ushbu sohani qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ushbu soha iqtisodiy o'sishni jadallashtirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish hamda bozor munosabatlarini rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Kichik biznes subyektlarining iqtisodiyotdagi ulushi ortib borishi milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi innovatsion faoliyatni rag'batlantiradi, hududlarning iqtisodiy salohiyatini yuksaltiradi hamda aholi bandligini ta'minlashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Davlat tomonidan yaratilayotgan qulay biznes muhiti, soliq va kredit imtiyozlari hamda tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan islohotlar ushbu sohaning yanada rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Kelgusida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish, tadbirkorlarning bilim va ko'nikmalarini oshirish hamda eksport salohiyatini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Ushbu chora-tadbirlar mamlakat iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlash, aholi farovonligini oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Date: 19th June-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari to‘plami. Tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash va biznes muhitini yaxshilashga oid me‘yoriy-huquqiy hujjatlar.
3. Abdurahmonov Q.X. *Iqtisodiyot nazariyasi*. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.
4. Vahobov A.V., Xajibakiyev Sh.X., Muminov N.G. *O‘zbekiston iqtisodiyoti*. – Toshkent: Sharq, 2020.
5. Schumpeter J.A. *The Theory of Economic Development*. – New York: Oxford University Press, 1934.
6. Drucker P.F. *Innovation and Entrepreneurship*. – New York: Harper Business, 1985.
7. Hisrich R., Peters M., Shepherd D. *Entrepreneurship*. – New York: McGraw-Hill Education, 2017.